

Nr 610.

Av herr **Herou m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 227 är ett fullföljande av den i många stycken ödesdigra jordbrukspolitik som utformats genom »krisuppgörelsen» vid 1933 års riksdag, ehuru den i oskyldigare omfattning inleddes av den Ekmanska regeringen. Den innebär en bedrövlig kapitulation från den riktiga vänsterlinje som ännu för några år sedan hade majoritet i riksdagen. *En majoritet av socialister, socialdemokrater och frisinnade motsatte sig då att kostnaderna för understödet åt jordbruksnäringen lades på de fattiga folkgrupperna.*

I valrörelsen 1932 understödde en majoritet av väljare de synpunkter som socialistiska partiet kämpat för och som kom till uttryck även i socialdemokraternas krismotion vid 1932 års riksdag. Dessa synpunkter om principerna för jordbrukshjälpen kan refereras ungefär så:

»Som allmän princip för statens hjälpverksamhet hade gällt att den som skulle hjälpas saknade möjlighet att draga försorg om sig själv eller icke kunde erhålla sådan av försörjningspliktiga i ekonomiskt tryggad ställning.»

Vissa politiska meningsriktningar krävde samhällets ingripande för att hjälpa företagarna från konjunkturförluster. Som medel rekommenderades tullförhöjningar och liknande åtgärder. *Sådan generell inkomsthöjning tillföll producenterna oavsett deras ekonomiska ställning. Även den mycket förmögne företagaren blev delaktig i hjälpen, och denna blev större, desto bättre situerad mottagaren var. Å andra sidan uttogs kostnaderna för en sådan hjälp utan hänsyn till deras ekonomiska ställning. Det kunde mycket väl hända att den välsituerade fick bidra mindre och den medellöse mera. En sådan metod utgjorde en utmaning mot samhällssolidaritetsprincipen.* En mängd jordbrukare hade sådan förmögenhetsställning som borde förbjudit, att åtgärder vidtogs att hjälpa dem till höjda spannmålspriser, till vilka de fattiga fingo bidra genom fördyrat bröd.

Ville man under krisen bringa jordbrukarna en hjälp, som kunde komma alla till godo, vilka voro i behov därav, men utesluta dem som hade tillräckliga resurser, måste följaktligen helt nya principer komma till användning.

Att jordbrukskrisen satte in ännu hårdare sedermera, ger visserligen ett förändrat läge såtillvida att frågan om stöd, eller icke, åt jordbruksnäringen kan besvaras annorlunda, men det förändrar icke riktigheten av

kritiken mot *formen* för hjälpen. Det är fortfarande lika riktigt att stödet för näringen icke bör drabba de fattiga folkgrupperna.

Likaledes måste annan hjälpform vidtagas för att massor av de fattigaste jordbrukarna skall kunna erhålla hjälp. Detta kan t. v. lättast ske genom de anslag till förbättringsarbeten som vi i motion nr 139 föreslagit.

Överflödet på spannmål, att vi nu tynges med ett överskott på 700,000 ton, att förlusterna redan nu beräknas uppgå till cirka 80 miljoner kronor, det illustrerar alldeles utmärkt hopplösheten i den jordbrukspolitik som »kohandeln» stadfäste.

Att man nu efter detta förolyckande vågar föreslå fortsatt statsinlösen låt vara till reducerade priser tyder på enveten vilja att i det längsta hålla fast vid den borgerliga grundens småbondefientliga politik.

Visserligen är det icke alldeles osympatiskt att med en förhöjd veteavgift återtaga något av tidigare rundligt tilltagna inlösningssummor som är orsak till överproduktionen och framkallat förlusten, det kan vittna om en botfärdig förslagställdares vilja att söka bota vad som fordom brast, men det är ej säkert att effekten blir den avsedda. Det kan mycket väl tänkas att även med ett inlösningspris för vete av 16 kronor 50 öre de facto reducerat med veteavgift å 2 kronor 50 öre att tendensen till överproduktion fortsätter och att förlusterna för systemet trots allt ökas. Den säkerhet som garanterat pris innebär kommer även med de nu föreslagna priserna att stimulera odlingen.

Utvecklingen har gett oss rätt då vi framhållit att inlösningsystemet innebär alla de olägenheter som tullsystemet har men därtill också en del nackdelar som det senare saknar.

Spannmålsspekulanten och de rikare godsägarna ha utnyttjat statens hjälp, de prisa systemets upprätthållare, ju fattigare spannmålsodlaren är ju sämre möjligheter har han haft att *vänta* på statens garanterade pris.

Vi nödgas allt fortfarande yrka avslag på garanterat pris för spannmål.

Beträffande mjölkregleringen fasthålla vi vid våra förut anförda synpunkter. De fattiga jordbrukarna, de som ha ringa koantal, måste befrias från mjölkavgifter såsom vi i motion nr 241 föreslagit.

Finansieringen av jordbrukshjälpen i denna del kan icke alls få läggas på fattiga fettkonsumenter. Margarinaccisen är — som det riktigt framhölls av socialdemokratiska partiets informationsbyrå i april 1933 — ett så reaktionärt förslag »att intet borgerligt förslag i cynism överträffar det.»

Smör- och margarinkommitténs yttrande ger en ypperlig bekräftelse därpå då den visat att *de fattiga, barnrika familjerna vore de största margarinconsumenterna*. Följande av denna kommittés yttrande borde göra envar, som har kännning med de fattiga folkgrupperna, betänksam för

margarinaccis: »I de barnlösa familjerna belöpte sig förbrukningen av smör och margarin till respektive 32 och 20.1 kilogram och i familjer med 4 och flera barn till respektive 48.1 och 73.4 kilogram. Med förbättrad ekonomisk ställning ökade smörförbrukningen men minskade förbrukningen av margarin. De fattiga, barnrika familjerna vore de största margarinkonsumenterna. — — —

Inom en och samma välstandsgrupp synes totalförbrukningen av matfett per konsumtionsenhet vara relativt konstant oavsett familjetyp. Budgetmässigt intoge jämväl hushållens kostnad för matfett en relativt oförändrad andel av matvarukontot. En prisstegring på margarin till följd av ökad accis bleve därför med hänsyn till hushållens strävan att bibehålla en viss given totalförbrukning av matfett till oförändrad kostnad ett mycket tvivelaktigt medel för att åstadkomma en höjning av smörkonsumtionen. Skulle nämligen hushållen efter föreslagna priset på margarin och smör bibehålla sin nuvarande totalförbrukning av matfett till oförändrad kostnad i budgeten, torde detta leda till en ökad förbrukning av margarin och en minskad smörförbrukning. Skulle den nuvarande relationen mellan hushållens förbrukning av smör och margarin bibehållas eller smörförbrukningen öka på margarinetts bekostnad, måste detta leda till en försämrade försörjning av matfett, under förutsättning att utgifterna hölles inom hushållsbudgetens nuvarande kostnadsram, eller ökade utgifter för matfett, varvid kostnadsökningen med största sannolikhet kompensades genom minskad förbrukning av övriga livsmedel eller en förskjutning i förbrukningen mot billigare livsmedel.»

Inom arbetarrörelsen har man tidigare enhetligt reagerat mot att »lägga skatt på fattiga barns magar» mot en politik som betyder att ju fattigare en inkomsttagare är, ju flera barn han har, ju mera skatt uttages av honom.

Vi ha ingenting att invända mot att staten söker inrikta konsumtionen till ökad smörförbrukning. Tvärtom. Men man uppnår detta bäst genom att man åt alla fattiga och små inkomsttagare tillhandahåller smör till sådant pris, att deras matfettförsörjning förbilligas.

Under år 1934 exporterades 23,000 ton smör för ett medelpris av 1 krona 16 öre per kilogram. Detta skulle innebära, att köparna i utlandet betalt cirka 26 miljoner kronor och konsumenterna i Sverige fått vidkännas lika stor kostnad, för att utlandsköparna skulle få förmånen av svenskt smör till hälften det pris samma vara kostar i Sverige. De fattigaste margarinkonsumenterna — som ej ha råd att äta smör — ha genom margarinaccisen fått betala drygt 11 miljoner kronor för det smör som andra människor, i andra länder konsumerat. Det är kanske bara i sin ordning, borgerlighetens högtidsfras är ju »Sverige åt svenskarna».

Vi kan äta upp mjölken eller mjölkprodukterna själva. Det är lika billigt, eller dyrt, att sälja smöret åt fattigt folk i Sverige för 1 krona 16 öre per kilogram som att dumpa det till utlandet. Men i det förra fallet

arbetade vi upp en marknad inom landet som varken Finland, Danmark eller Nya Zeeland kunde beröva oss.

Låt oss som exempel antaga att 2 miljoner fattiga människor i Sverige köpte vardera ytterligare 10 kilogram smör årligen. Det skulle medföra en ökad årlig smörkonsumtion av 20,000 ton.

Man kunde också giva rabattkort för mjölk åt 2 miljoner familjemedlemmar, och för detta ändamål använda den summa som eljest offras för dumping av smör till utlandet. Kooperativa förbundets påpekande av att nya konsumtionsvanor som grundlägges fasthåller konsumenterna vid för framtiden är icke utan grund. Då så är skulle en framstöt för att vänja folk vid smörkonsumtion eller större mjölkförbrukning ha betydelse för framtiden, skulle skapa en mycket större inre marknad för mjölk och produkter därav.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag, i kungl. proposition nr 227 enligt bilaga D, till avtal mellan staten och Svenska spannmålsaktiebolaget och att statsinlösen av spannmål till garanterat pris må upphöra med innevarande konsumtionsårs utgång.

Stockholm den 26 april 1935.

Viktor Herou.

Verner Karlsson.

Aug. Spångberg.

K. Kilbom.

Torsten Henrikson.

Albin Ström.

Nils Flyg.

Arvid Olsson.